

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра політології, історії і філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. Завідувача кафедри

Світлана МАКАРЕЦЬ

« 02 » вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

ФІЛОСОФІЯ

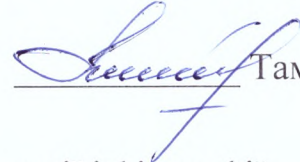
Освітньо-професійна програма	Правознавство
Спеціальність	081 Право
Галузь знань	08 Право
Освітній ступінь	Бакалавр

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Правознавство спеціальності 081 Право

Мова викладання: державна

Розробник: Тамара ЛАХАЧ, доцент кафедри політології, історії і філософії, к.і.н., доцент.

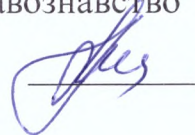
«02» вересня 2024 року

 Тамара ЛАХАЧ

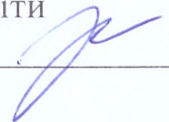
Схвалена на засіданні кафедри політології, історії і філософії
протокол від 02.09.2024 р. № 1

Погоджено гарантом освітньої програми Правознавство

«02» вересня 2024 року

 Євгенія ЛИПІЙ

Схвалено головою ради з якості вищої освіти
спеціальності «Право»
протокол від 02 вересня 2024 р. № 1

 Олександр КАЛЬЯН

Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	081ПР_бд_2024
Семестр	1-й
Лекції (годин)	16
Семінарські заняття (годин)	14
Самостійна робота (годин)	60
Індивідуальні завдання (контрольна робота)	
Форма семестрового контролю	залік

2 Мета вивчення навчальної дисципліни:

Надання науково-теоретичного знання з філософії як вищого теоретичного рівня світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їх взаємодії; формувати світогляд особистості, який визначає загальне ставлення її до самої себе, суспільства, природи, світу крізь розуміння пізнавальних, моральних, ціннісних і соціальних проблем буття.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Дисципліни базової загальної підготовки

4. Компетентності:

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні:

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

5. Програмні результати навчання:

РН 1. Визначити переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
РН 1. Визначити переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин	- Знати походження поняття «філософія», соціальні умови формування філософії, специфічні особливості філософських знань та основні світоглядні проблеми людства;
РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	- Вміти розуміти становлення, розвиток і вирішення найзагальніших проблем людства на протязі розвитку світової філософії, включаючи історію української філософської думки як невід'ємної складової духовної культури людства;

6. Методи навчання і викладання:

Словесні методи (лекція, пояснення), наочні методи (ілюстрування, демонстрування), методи

формування пізнавальних інтересів (створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду), методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети навчальної дисципліни, висування вимог до вивчення дисципліни, заохочення і покарання, оперативний контроль, вказування на недоліки, зауваження), інтерактивні методи (дискусії, метод мозкового штурму), мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій), методи письмового контролю (тести, навчальні завдання, контрольна робота), комп'ютерні методи (дистанційне навчання в системі Moodle, Google Meet).

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Філософія як специфічний тип знання.

Походження поняття «філософія». Філософія і життя. Соціальні умови формування філософії. Духовні джерела філософії. Співвідношення «людина – світ» як визначальний предмет філософського осмислення. Філософські проблеми і дисципліни. Специфічні особливості філософських знань: загальність (універсальність), сутнісність, світоглядність, універсальна теоретична рефлексія. Основні функції філософії: світоглядна, загально-методологічна, прогностична (евристична), критична, аксіологічна, гуманістична. Світогляд як духовно-практичний феномен. Поняття світогляду. Основні світоглядні проблеми. Структура світогляду (світовідчуття, світосприймання, світорозуміння, світоусвідомлення). Функціональні складові світогляду (віра, надія, любов). Принципи формування світобачення (монізм, плюралізм, скептицизм, догматизм, раціоналізм, сенсуалізм). Філософія як теоретична основа світогляду. Буденний і теоретичний світогляди та їх характерні особливості. Типи світогляду залежно від носіїв, ставлення до історичного прогресу, ознак світовідчуття. Історичність світогляду (міфологія, релігія, наука, філософія). Сучасна світоглядна парадигма.

Тема 2. Стародавня філософія

Особливості духовної культури в Стародавній Індії та місце в ній філософії. Веди як духовна основа формування та розвитку давньоіндійської філософії. Світоглядні особливості ведичної культури. Етичні вчення індійських мислителів. Філософські школи Стародавньої Індії: ортодоксальні (астіка): міманса, веданта, санкх'я, йога, ньяя, вайшешіка; неортодоксальні (настіка): чарвакалокаята, буддизм, джайнізм. Філософська думка в Стародавньому Китаї. Основні філософські школи Стародавнього Китаю: конфуціанство, даосизм, легізм. Основні етапи розвитку античної філософії. Проблематика філософії античності – комоцентризм. Досократичний період в розвитку грецької філософії: мілетська школа, Геракліт, піфагорійці, елейська школа. Філософські погляди Сократа, Платона, Арістотеля, Демокріта. Елліністично-римська філософія: стоїцизм, скептицизм, епікуреїзм, неоплатонізм.

Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.

Особливості формування християнської філософії. Патристика (Тертулліан, Августин). Схоластика (Т. Аквінський). Філософський сенс заповідей Христа. Проблема загальних понять у філософії номіналізму та реалізму. Науково-природничі погляди Р. Бекона та інших філософів. Поняття «Відродження». Основні риси філософії Відродження. Гуманізм. Від геоцентризму до егоцентризму. Філософія раннього (італійського) Відродження. Філософія пізнього (північного) Відродження (М. Кузанський, Леонардо да Вінчі, Джордано Бруно, Н. Коперник).

Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.

Епоха наукових революцій та її вплив на розвиток філософії. Головні риси філософії Нового часу. Емпіризм і раціоналізм – основні тенденції у філософії XVII-XVIII ст. Емпіризм філософії Нового часу (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Дж. Локк). Раціоналізм (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Ляйбніц). Іматеріалізм Дж. Берклі та Д. Юма. Французьке Просвітництво та матеріалізм XVIII ст. (Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Ламетрі, К. Гельвецій).

Тема 5. Німецька класична філософія

Визначальні особливості німецької класичної філософії. Імануїл Кант – засновник німецької класичної філософії. Система суб'єктивного ідеалізму Й. Фіхте та об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга. Діалектичний метод і філософська система Г. Гегеля. Антропологічна філософія Л. Фойєрбаха. Антропологічний матеріалізм Фейєрбаха. Філософія Маркса й Енгельса. Марксистська концепція практики. Неомарксизм (Д. Лукач, А. Грамші, Г. Маркузе).

Тема 6. Посткласична філософія.

Передумови виникнення некласичної традиції в західноєвропейській філософії другої половини XIX століття. Ірраціоналізм та волюнтаризм А. Шопенгауера. Ідея «надлюдини» в філософії Ф. Ніцше. Філософія життя: А. Бергсон, Г. Зіммель, В. Дільтей. Філософські погляди С. К'єркегора: між сутністю та існуванням. Основні риси філософії XX ст. Напрями сучасної філософії: а) прагматизм; б) позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм; в) екзистенціалізм; г) фрейдизм і неофрейдизм; д) філософська антропологія; е) феноменологія та герменевтика; є) сучасна релігійна філософія: персоналізм, неотомізм. Головні тенденції розвитку сучасної європейської філософії.

Тема 7. Українська філософська думка.

Особливості української філософської думки. Основні періоди її розвитку. Філософія за часів Київської Русі. Філософія українського відродження та Барокко (К. Сакович, І. Пзель, Ф. Прокопович, Г. Щербацький). Філософія Г. Сковороди. Філософія Просвітництва й Романтизму в Україні (О. Новицький, Т. Шевченко, П.

Юркевич). Соціальна філософія М. Драгоманова, І. Франка. Націософія Д. Донцова. Історіософська концепція В. Липинського. Філософія української діаспори (І. Лисяк-Рудницький, Д. Чижевський).

Тема 8. Онтологія: проблема буття

Онтологія як розділ філософії, вчення про буття, у якому з'ясовуються фундаментальні проблеми існування, розвитку сутнісного, найважливішого. Філософське осмислення проблеми буття. Багаторівневий характер буття. Основні форми буття (буття тіл, процесів, буття людини, буття духовного, буття соціального). Становлення уявлень про першооснови буття в історії філософії. Субстанція та матерія як філософські категорії. Поняття руху. Рух як загальний спосіб існування світу. Форми руху. Просторово-часова структура світу. Концепції простору і часу в філософії і науці. Проблеми першоначал світу (монізм, дуалізм, плюралізм). Суттєві ознаки субстанції (вічність, абсолютність, першопричинність). Матеріальна і духовна субстанції. Матеріалізм та ідеалізм як два домінуючі теоретичні напрями філософії щодо інтерпретації світу. Відносність протиставлення матеріального та ідеального. Людина і буття як «мікро» і «макросвіт». Суперечливість буття людини (тілесне-духовне). Буття і небуття. Проблема сенсу людського буття. Буття людини як буття можливості.

Тема 9. Свідомість

Проблема свідомості в історії філософії. Поняття свідомості як особливої здатності людини. Виникнення і природа свідомості. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме. Феномен самосвідомості. Індивідуальна та суспільна свідомість. Поняття свідомості як особливої здатності людини. Виникнення і природа свідомості. Наука та релігія про основні підґрунтя свідомості. Проблема «чистої свідомості» (Е. Гуссерль, Ж.-П. Сартр, М. Хайдеггер). Генезис свідомості. Свідомість і мова. Свідомість і праця. Структура свідомості. Сфери свідомості: пізнавальна, емоційна, мотиваційно-вольова. Рівні психічного життя людини: несвідоме, підсвідоме, надсвідоме. Визначальні ознаки свідомості. Свідомість, практика, досвід. Свідомість і самосвідомість. Функції самосвідомості (самопізнання, самооцінка, саморегуляція). Суспільна свідомість та її форми, функції, взаємозв'язок.

Тема 10. Філософія пізнання.

Теорія пізнання (гносеологія) як сфера філософського знання, її предмет та основні категорії. Основні принципи сучасної наукової гносеології (об'єктивність, пізнаваність, активне творче відображення, єдність теорії і практики, історизм тощо). Творчість як конструктивний принцип пізнання. Основні форми творчості. Свобода творчості – основа формування демократичних відносин у суспільстві. Історична і соціокультурна детермінація пізнання. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості. Раціональний рівень пізнання та його форми. Єдність чуттєвого і раціонального рівнів пізнання. Сенсуалізм, раціоналізм. Опосередковане (раціональне) та безпосереднє (ірраціональне) пізнання. Інтуїція. Творча уява. Розуміння. Пояснення. Проблема істини (істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна). Істина – процес. Істина і вірогідність, імовірність. Істина монологічна (наукова) і поліфонічна (філософська). Істина, оцінка, цінність. Знання і мудрість. Рівні знання: віра, гадка, дискурсивне знання, «софійне» знання (мудрість). Пізнання і практика. Поняття «практика». Форми і рівні практичної діяльності. Гуманістичний зміст практики та її функції.

Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання

Характерні риси наукового пізнання. Поняття наукового методу. Діалектика, основні принципи, закони та категорії діалектики. Діалектика і метафізика та їх інтерпретація розвитку. Нелінійне розуміння розвитку. Типи екзистенційної методології (феноменологія, герменевтика).

Методологія пізнання як форма організації оптимально-ефективної діяльності людини. Методологія прийняття рішень. Рівні наукового пізнання. Аналіз і синтез. Аналогія й абстрагування. Індукція і дедукція. Моделювання: сутність та класифікація. Аксиоматичний метод та вимоги до нього. Спостереження й експеримент, їх сутність та види. Форми наукового пізнання. Комп'ютерне моделювання мислення.

Тема 12. Філософська антропологія

Людина – універсальний і найвищий предмет філософії. Проблема людини в історії філософії. Філософська антропологія як напрям в сучасній філософії. Філософські аспекти антропосоціогенезу: біологічне та соціокультурне в людині. Релігійна модель появи людини. Еволюційна (наукова) концепція походження людини. Роль праці та мови у становленні людини. Основні атрибутивні ознаки людини. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Феномени тілесності і духовності. Співвідношення біологічного, соціального і духовного в людині. Людина як «діяльна цілісність». Специфіка людської діяльності. Потреби. Інтереси. Людина, індивід, особистість. Сенс життя людини і людства. Людиномірна сутність філософії.

Тема 13. Соціальна філософія

Філософія суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства. Натуралістичні, соціопсихологічні концепції суспільства. Суспільство як самоорганізуюча і саморозвиваюча система. Природні умови суспільного буття. Історичні типи природокористування. Географічний детермінізм та сучасна геополітика. Аграрне виробництво – провідний чинник природокористування.

Демографічні чинники суспільного розвитку. Якісний стан населення. Історичні типи відтворення населення. Закон Мальтуса. Неомальтузіанство і соціальна екологія. Етноекологічне становище України.

Сутність і структура суспільних відносин. Сфери життєдіяльності суспільства. Діяльність як спосіб

існування соціального. Розмаїтість поглядів на основи суспільного розвитку. Поняття та структура суспільного виробництва. Фактори суспільного виробництва. Власність: об'єкт і суб'єкт власності та її історичні типи.

Економічні процеси та проблеми відчуження людини. Сучасний економічний стан України та його проблеми. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальна група та її типи. Історичні форми спільності людей: рід, плем'я, народність. Сім'я, її функції та історичні типи. Нація, її походження та сутність. Духовна природа нації. Нація, етнос. Національний характер, національний дух, національна ідея. Національний менталітет. Проблема національного і загальнолюдського (націоналізм, інтернаціоналізм, космополітизм). Нація і національна мова. Особливості становлення та розвитку української нації. Українська ментальність. Українські типи людей: гоголівська людина, сквородинська людина, шевченківська людина (М. Шлемкевич). Українська вдача. Соціальна структура традиційного, індустріального та інформаційного суспільства. Суспільство як система соціальних відносин та їх типологія. Система регуляції соціальних відносин. Типи соціальних інститутів. Політика як регулятивний механізм функціонування та розвитку соціуму. Політичні відносини. Поняття «політична система суспільства». Структура політичної системи суспільства. Держава: сутність, походження та історичні типи. Функції держави. Інститут влади. Форми правління та форми державного устрою. Політичний режим. Правова держава: ознаки та шляхи її формування в Україні. Парадокси посттоталітарної свідомості. Права людини як філософська проблема. Національна держава. Особливості становлення української державності. Громадянське суспільство: його поява та основи. Сутність громадських організацій, рухів та їх різновиди на прикладі України. Політичні партії, їх функції та типи. Найвпливовіші політичні партії України. Політична еліта і народ. Філософія управління.

Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього

Сутність та структура духовного життя суспільства. Поняття культури та її сутнісні начала. Історичність культури. Основні ознаки й властивості культури. Культура і цивілізація. Культура як ціннісне ставлення людини до світу. Внутрішня культура і культура спілкування. Субкультура. Естетичні цінності людини. Краса як універсальна цінність. Праця як цінність. Етичне начало в людині. Етика добра як універсальної цінності. Свобода і відповідальність як цінності сучасної епохи. Гармонія вищих цінностей – добра, істини і краси – як ідеал людського буття. Проблеми сучасного національного відродження і культура сучасної України. Головні тенденції культури ХХ століття. Проблема кризи сучасної культури.

Генезис науки. Закономірність розвитку науки. Зміна наукових парадигм. Революції в науці. Нові типи раціональності: взаємовідношення науки – філософії – релігії. Структура науки. Ідеали науки. Етика вченого. Сучасний стан української науки: досягнення та проблеми. Техніка як філософське поняття. Основні проблеми філософії техніки. Техніка як чинник розвитку сучасної цивілізації.

Космічно-природна основа людського буття. Синергетичні і системні уявлення про характер, еволюцію, розвиток людини, суспільства і людства. Людина як чинник розвитку біосфери. Ідея ноосфери (В. Вернадський, С. Ле-Руа, Т.-де Шарден). Глобальні проблеми людства. Імперативи виживання людства: екологічний, моральний. Поняття соціального передбачення і прогнозування майбутнього. Стратегія людства в планетарному масштабі. Глобальне моделювання майбутнього.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма навчання			
	081ПР_бд_2024			
	усього	у тому числі		
		л	сем	с. р.
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	10	2	2	6
Тема 2. Стародавня філософія.	8	2	2	4
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	6	2	-	4
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	6	-	2	4
Тема 5. Німецька класична філософія.	8	2	2	4
Тема 6. Посткласична філософія.	4	-	-	4
Тема 7. Українська філософська думка.	8	2	2	4
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	8	-	2	6
Тема 9. Свідомість.	4	-	-	4
Тема 10. Філософія пізнання.	6	2	-	4
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання	4	-	-	4
Тема 12. Філософська антропологія.	6	2	-	4
Тема 13. Соціальна філософія.	8	2	2	4
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	4	-	-	4
Усього годин	90	16	14	60

8. Теми практичних занять

	Кількість годин
--	-----------------

Назви тем	Денна форма 081ПР бд 20224
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	2
Тема 2. Стародавня філософія.	2
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	-
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	2
Тема 5. Німецька класична філософія.	2
Тема 6. Посткласична філософія.	-
Тема 7. Українська філософська думка.	2
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	2
Тема 9. Свідомість.	-
Тема 10. Філософія пізнання.	-
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	-
Тема 12. Філософська антропологія.	-
Тема 13. Соціальна філософія.	2
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	-

9. Теми самостійної роботи

Назви тем	Кількість годин
	Денна форма 081ПР бд 20224
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	6
Тема 2. Стародавня філософія.	4
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	4
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	4
Тема 5. Німецька класична філософія.	4
Тема 6. Посткласична філософія.	4
Тема 7. Українська філософська думка.	4
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	6
Тема 9. Свідомість.	4
Тема 10. Філософія пізнання.	4
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	4
Тема 12. Філософська антропологія.	4
Тема 13. Соціальна філософія.	4
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	4

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти не передбачена навчальним планом

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
РН 1. Визначити переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	Поточний контроль: виконання завдань на практичних заняттях; виконання завдань самостійної роботи (розв'язування тестів), написання реферату. Семестровий контроль: залік

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за запланованим результатом навчання.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та досягнення програмних результатів навчання.

Забезпечення об'єктивності оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом застосування накопичувальної системи нарахування балів оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної теми освітнього компоненту впродовж семестру та достовірної фіксації результатів оцінювання у журналі обліку аудиторної навчальної роботи.

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно навчального плану: залік.

12. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Залік	Разом
	Опитування	Розв'язування тестів (за результатами самостійної роботи)	Самостійна робота			
			Написання реферату	Виконання завдань самостійної роботи		
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань.	4	14		2		7
Тема 2. Стародавня філософія.	4			2		7
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження.	-			2		3
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва.	4			2		7
Тема 5. Німецька класична філософія.	4			2		7
Тема 6. Посткласична філософія.	-			2		3
Тема 7. Українська філософська думка.	4			2		7
Тема 8. Онтологія: проблема буття.	4			2		7
Тема 9. Свідомість.	-			2		3
Тема 10. Філософія пізнання.	-			2		3
Тема 11. Логіка та методологія наукового пізнання.	-			2		3
Тема 12. Філософська антропологія.	-			2		3
Тема 13. Соціальна філософія.	4			2		27
Тема 14. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього.	-			2		3
Самостійна робота (написання реферату)			10			10
Екзамен					20	20
Разом	28	14	10	28	20	100

Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	здобувач вищої освіти (з.в.о.) ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови; ЗВО на високому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
3	ЗВО виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. ЗВО на достатньому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
2	ЗВО розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. ЗВО на задовільному рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1	ЗВО не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. ЗВО на низькому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
0	ЗВО зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно. Не володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів

Критерії та шкала оцінювання виконання тестів (за результатами самостійної роботи)

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-14	14 теоретичних питань; 1 бал – за кожен правильну відповідь.

	З.в.о. демонструє високий рівень володіння програмним матеріалом, що відображає знання фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
--	--

Критерії та шкала оцінювання написання реферату

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання. За матеріалами реферату підготовлена змістовна презентація. На високому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
9	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання. На достатньому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
7-8	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано. На середньому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
5-6	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді. На задовільному рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
3-4	наявні істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок. ЗВО на низькому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1-2	тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми, фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства. З.в.о. не володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
0	реферативна робота не виконана, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів

Критерії та шкала оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	З.в.о. демонструє навички самостійної роботи, всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, здійснює аналіз та робить висновки. На високому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
1	З.в.о. демонструє навички самостійної роботи, розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, здійснює аналіз та робить висновки. Проте, завдання самостійної роботи з теми виконані не повністю, або мають неточності, незначні помилки. На середньому рівні володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.
0	З.в.о. не демонструє навички самостійної роботи, на низькому рівні розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи та суспільства, неефективно використовує літературу. Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно. З.в.о. не володіє навичками самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань , що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені

Рівень опанування	Критерії оцінювання	Номер питання	Кількість балів
-------------------	---------------------	---------------	-----------------

ПРН відповідної навчальної програми			
Високий	З.в.о. виявив високий рівень опанування ПРН. Питання розкриті у повному обсязі. Відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і самостійне бачення, зроблені аргументовані висновки. З.в.о. виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	1-е і 2-е теоретичне питання	7
Достатній	З.в.о. виявив достатній рівень опанування ПРН. У цілому вірно викладена сутність питань, але без наведення прикладів. З.в.о. на достатньому рівні виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		6
Середній	З.в.о. виявив середній рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. З.в.о. на середньому рівні виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		5
Задовільний	З.в.о. виявив задовільний рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але спостерігаються значні помилки. З.в.о. орієнтується у сутності, змісті питань. На середньому рівні виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		3-4
Низький	З.в.о. виявив низький рівень опанування ПРН, відповідає на рівні елементарного відтворення окремих фактів, фрагментів навчального матеріалу; допускає грубі помилки у відповіді, відсутнє розуміння основної суті питань. У відповіді бракує необхідних доказів та аргументів. Зроблені висновки є помилковими. З.в.о. на низькому рівні виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		1-2
Незадовільний	З.в.о. виявив незадовільний рівень опанування ПРН; зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно, з великою кількістю помилок, які унеможливають позитивну оцінку. З.в.о. фактично не виявляє навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		0
Високий	З.в.о. виявив високий рівень опанування ПРН. Питання розкриті у повному обсязі. Відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і самостійне бачення, зроблені аргументовані висновки. З.в.о. виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	3-є теоретичне питання	6
Достатній	З.в.о. виявив достатній рівень опанування ПРН. У цілому вірно викладена сутність питань, але без наведення прикладів. З.в.о. на достатньому рівні виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		5
Середній	З.в.о. виявив середній рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. З.в.о. на середньому рівні виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		4
Задовільний	З.в.о. виявив задовільний рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але спостерігаються значні помилки. З.в.о. орієнтується у сутності, змісті питань. На задовільному рівні виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		3
Низький	З.в.о. виявив низький рівень опанування ПРН, відповідає на рівні елементарного відтворення окремих фактів, фрагментів навчального матеріалу; допускає грубі помилки у відповіді, відсутнє розуміння основної суті питань. У відповіді бракує		1-2

	необхідних доказів та аргументів. Зроблені висновки є помилковими. З.в.о. на низькому рівні виявляє навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.		
Незадовільний	З.в.о. виявив незадовільний рівень опанування ПРН; зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно, з великою кількістю помилок, які унеможливають позитивну оцінку. З.в.о. фактично не виявляє навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів		0

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене під час вивчення навчальної дисципліни

Засоби навчання: інформаційний супровід із використанням платформи Moodle; комп'ютер (ноутбук) – 1 шт.; пристрій мультимедійний (проектор) – 1 шт.; проекційний екран – 1 шт.; телевізор – 1 шт.; DVD плеєр – 1 шт.; презентації.

Перелік обладнання необхідного для вивчення навчальної дисципліни забезпечує кафедра політології, історії і філософії.

14. Політика навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання: практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання. Кафедра на своєму засіданні приймає рішення про недопущення такого здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни та повідомляє про це декана факультету, шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. Декан факультету своїм розпорядженням не допускає здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти, який був не допущений до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни, має підсумкову академічну заборгованість. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження контрольного заходу для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету

Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Особливості неформального/інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

15. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бичко І. та ін. Філософія. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 648 с.
2. Вступ до філософії / під редакцією Л. Нікітіна. Київ : Центр навчальної літератури. 2020. 256 с.
3. Губерський Л. Філософія. Підручники для ВУЗів. Харків : Фоліо. 2019. 621 с.
4. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. 3-тє видання. Київ : Вид-во Право, 2020. 432 с.
5. Лозовий В. та ін. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Київ : Центр навчальної літератури. 2020. 1028 с.
6. Лузан Вступ до філософії: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.

7. Основи філософії. Навчальний посібник / Під редакцією Михайла Шмиголя. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 412 с.
8. Петрушенко В. Філософія. Львів : Львівська політехніка. 2019. 596 с.
9. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2019. 184 с.
10. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт. кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с.

Допоміжні

1. Індійська філософія Підручники для ВУЗів / за ред. Т. Кононенко. Харків : Фоліо. 2019. 144 с.
2. Пономарьов О. С., Костира І. В. Практикум з філософії освіти: Навчально-методичний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 104 с.
3. Плахтій М. П., Сулятицька Т. В. Філософія: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 58 с.
4. Рубанець О. Філософські проблеми наукового пізнання. Суми : Університетська книга. 2019. 229 с.
5. Шейко С. В., Колодій О. С. Соціально-філософський аналіз категорії «ризик» в умовах формування інформаційного простору. *Філософські обрії: наук.-теорет. журн.* / Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Вип. 42. Полтава. 2019. С. 50-54.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Електронна бібліотека Іхтіка. URL : <http://www.google.com/url?q=http%3A%2F%2Fihtik.lib.ru%2Findex.html&sa=D&sntz=1&usg=AOvVaw2HBMozur615VGDPIOj6933>
3. Електронна бібліотека Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. URL : <http://filosof.com.ua/>
4. Історія європейської філософії: становлення та розвиток (НБУВ) URL: <http://nbuv.gov.ua/node/283>
5. Найвидатніші філософи світу та України. URL : <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.htm>
6. Підручники для студентів. Серія Філософія. URL : <https://westudents.com.ua/predmet/34-f%D1%96losof%D1%96ya.html>
7. Український філософський фонд. URL : <http://www.google.com/url?q=http%3A%2F%2Fwww.philosophy.ua&sa=D&sntz=1&usg=AOvVaw1eG-YjLEQPWEBaWjMLWn6J>
8. Філософія і Релігієзнавство. URL: <http://tureligious.com.ua/>
9. Філософські інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/info_ph.html
10. Філософська бібліотека НБУВ. Філософам - Інформаційні ресурси Інтернет. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ph/cgiirbis_64.exe
11. Філософські обрії. Науковий журнал. URL : <http://philosobr.pnpu.edu.ua/>